

Eksamen ECON1410 – 2018

Under gis en veiledning til poengfordeling for besvarelsen. Totalt er det mulig å oppnå 20 poeng på oppgave 1, 50 på oppgave 2 og 30 poeng på oppgave 3. Hovedoppgavene skal i utgangspunktet graderes hver for seg og deretter vektes sammen.

Foreslått poenggrense for karakterer (vi kan diskutere denne når vi snakkes):

- F: Minimum 35 poeng for å bestå
- E: 35-45
- D: 45-55
- C: 55-75
- B: 75-88
- A: Over 88

Oppgave 1 (teller 20 prosent)

- a) Hva menes med begrepet komparative fortrinn?

8 poeng for å forklare hva komparative fortrinn er, inkludert forklaring av hva alternativkostnad er. Noe av forklaringen kan komme i b, og omvendt – det er helt greit

- b) Internasjonal handel kan gi gevinster for land. Gjør rede for de ulike kildene til gevinstene.

12 poeng totalt for å forklare at komparative fortrinn (8 poeng) og stordriftsfordeler (4 poeng) er kilder til gevinster.

- *Poengene for komparative fortrinn fordeles på å forklare at komparative fortrinn oppnås som følge av ulik relativ tilgang på ressurser (3,5 poeng) eller ulik tilgang på teknologi (1,5 poeng). 2 poeng for å komme med noen eksempler og 1 poeng for å forklare at gevinsten kommer i form av økte konsummuligheter/høyere indifferenskurve/fristilling av konsum fra produksjon.*
- *4 poeng for å forklare at stordriftsfordeler er en kilde til gevinst ved handel som gir økt velferd gjennom lavere pris og flere varianter.*

Oppgave 2 (teller 50 prosent)

Anta at verden består av to store land: *Utopia* og *Fantasia*. Landene bruker to innsatsfaktorer for å produsere klær og biler. De to innsatsfaktorene er arbeidskraft og kapital. Anta at produksjon av klær bruker arbeidskraft intensivt, mens produksjon av biler bruker kapital intensivt. Begge innsatsfaktorene er mobile og flytter til den sektoren som gir dem høyest inntekt.

Utopia er relativt rikelig utstyrt med arbeidskraft, mens *Fantasia* er relativt rikelig utstyrt med kapital.

- a) Illustrer og forklar landenes produksjons- og konsumsmønstre i autarki.

10 poeng for å illustrere Indifferenskurve, KMK og PMK og forklare at i autarki vil konsum og produksjon være likt. Kandidaten skal markere punktene for konsum og

produksjon på x- og y-aksen. Kandidaten skal ha tegnet PMK skjevt mot sektoren landet har komparativt fortrinn i for full pott (2 poeng trekkes hvis dette ikke er gjort). Det står også landene i flertall så kandidaten skal i utgangspunktet illustrere autarki for begge land. Dersom kandidaten kun har illustrert for et land, men viser klar forståelse så skal dette ikke føre til mer enn 1 poeng trekk.

- b) Anta at vi åpner for frihandel mellom de to landene. Illustrer og forklar hvordan næringsstrukturen i de to landene vil påvirkes av å åpne opp for frihandel.

15 poeng for å illustrere at helningen på KMK/bytteforholdet endres slik at produksjonspunktet for landene vil dreie mer mot sektoren landet har komparativt fortrinn i. Kandidaten bør forklare at helningen på KMK endres fordi de relative prisene endrer seg og at begge land må forholde seg til samme relative verdenspris (prisene i de to landene konvergerer). Det er ikke nødvendig å tegne opp indifferenskurven og konsumpunktet, men helt ok hvis kandidaten har gjort det.

- c) Hva vil være konsekvensen av å gå fra autarki til frihandel for inntektsfordelingen mellom innsatsfaktorene i de to landene?

15 poeng for å forklare Stolper-Samuelson-teoremet. For full pott skal kandidaten vise god forståelse for stegene i omstillingsprosessen som gjør at den innsatsfaktoren som brukes intensivt i produksjon i sektoren som landet har komparativt fortrinn i skal tjene mer, mens den andre mindre, når den relative prisen på eksportvaren øker. Denne forklaringen kan inneholde en illustrasjon, men det er ikke nødvendig. Oppgaven ber ikke om en illustrasjon så det skal ikke trekkes dersom besvarelsen ikke inneholder en figur.

- d) Anta nå at Utopia opplever økt tilgang på kapital. Illustrer og forklar de langsiktige konsekvensene for bytteforhold og velferd i de to landene.

10 poeng for å illustrere importskjevvekst for Utopia og forklare at dette vil forbedre bytteforholdet til Utopia, men svekke bytteforholdet til Fantasia. Kandidaten skal forklare at Utopia oppnår økt velferd fordi de kommer til en høyere indifferenskurve. Det er fint om kandidaten forklarer at velferden øker både fordi produksjonsmulighetene øker og fordi bytteforholdet styrkes.

Oppgave 3 (teller 30 prosent)

- a) Forklar hva som menes med interne og eksterne stordriftsfordeler.

15 poeng totalt for god besvarelse på oppgave a). 7,5 poeng for å forklare interne stordriftsfordeler (AC faller med bedriftens produksjon) og 7,5 for eksterne (AC faller med næringens produksjon). For full pott bør kandidaten komme med eksempler på begge, men trenger ikke å illustrere (1,5 poeng for eksempel på intern og 1,5 for eksempel på ekstern). For interne bør både monopol og monopolistisk konkurranse forklares for å få full pott. For eksterne får kandidaten 2 poeng for å forklare hver av de tre gevinstene (spesialiserte innsatsfaktorer, relevant arbeidsmarkedet og knowledge spillover).

Det er fint om kandidaten nevner hva som er gevinsten ved stordriftsfordeler (lavere pris) at interne i tillegg kan gi gevinst i form av flere varianter (dersom dette er nevnt et annet sted i besvarelsen er det også ok – eks. 1.b)).

Anta at markedet for stål i Kina og USA er kjennetegnet ved *monopolistisk konkurranse*.

Markedet for stål kan illustreres i et diagram med to kurver. I diagrammet har vi pris/kostnad på den vertikale aksene og antall bedrifter på den horisontale aksene.

- PP-kurven: uttrykker sammenhengen mellom pris (P) og antall aktører (n) i markedet. La PP være gitt ved det matematiske uttrykket: $P = c + (100/n)$
- CC-kurven: uttrykker sammenhengen mellom gjennomsnittskostnader (AC) og antall aktører i markedet (n). La CC være gitt ved det matematiske uttrykket: $AC = c + n (F/S)$.

c angir marginalkostnader, n angir antall aktører i markedet, S angir størrelsen på markedet, og F angir bedriftens faste kostnader.

- b) Anta at den eneste forskjellen mellom landene er størrelsen på markedet, og at markedet i Kina er størst. Illustrer antall bedrifter og pris i likevekt for de to landene i autarki.

7,5 poeng for å illustrere og forklare at Kina i autarki har flere bedrifter og lavere AC (derfor lavere pris enn USA).

- c) Vi åpner for frihandel mellom de to landene. Illustrer og forklar hvordan likevektsprisen og antall aktører i markedet påvirkes av å åpne opp for handel.

4 poeng for å illustrere at CC-kurven for verden vil være lavere enn de to landenes slik at verdensprisen blir lavere enn i noen av landene i autarki.

3 poeng for å forklare at antallet bedrifter på verdensmarkedet vil bli færre sammenlignet med summen av bedrifter i de to landene i autarki. Noen bedrifter vil falle ut av markedet fordi prisen settes ned når vi får økt konkurranse.

0,5 poeng + 1 bonuspoeng for å trekke inn at dersom man antar at bedriftene er ulike så vil de med høyest marginalkostnad gå konkurs.